

ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ НА ГРАЃАНИТЕ

МЦМС

ОДГОВОРНОСТ

Одговорност за општествените прашања.

СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Поминување време со роднини, пријатели, колеги, во рекреација...

ЈАВЕН ДУХ

Почитување на законските обврски од страна на граѓаните.

ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

Учество на граѓаните во политички непартиски активности.

ВОЛОНТИРАЊЕ

Доброволна активност во заедницата.

УЧЕСТВО

Учество и активност на граѓаните во организаците на граѓанското општество.

ДАРУВАЊЕ

Добротворство преку работа, средства, знаење и/ли добра.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

Одговорност кон животната средина и природата.

ЖИВОТ

Ставови за животот поврзани со правото на избор на живот и на употреба на насилство.

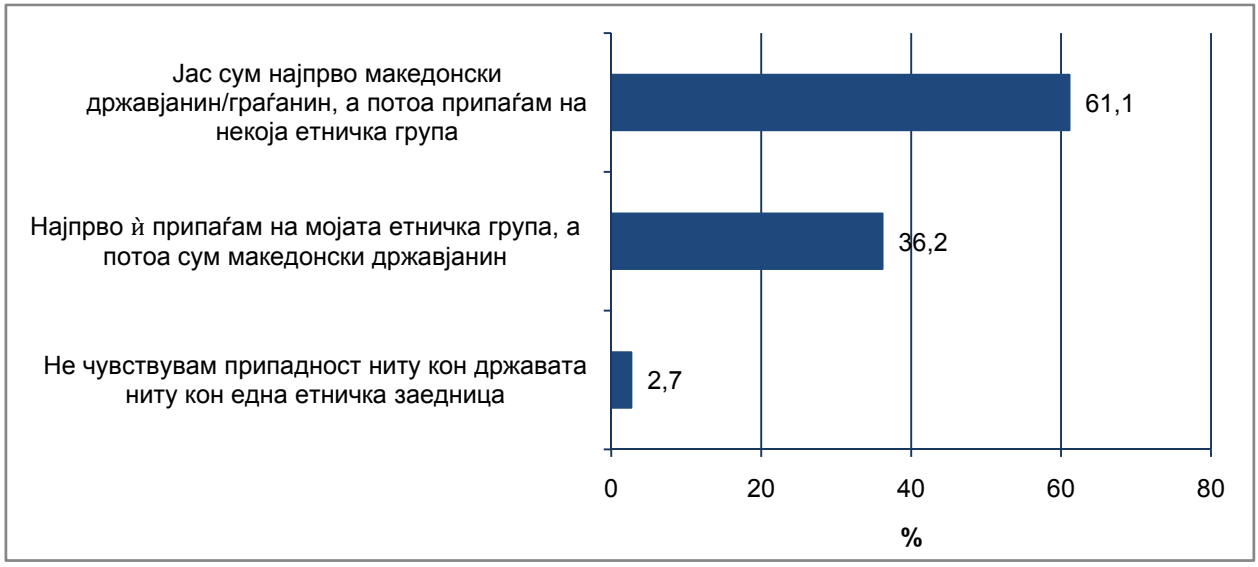
ОДГОВОРНОСТ ЗА ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРАШАЊА

Воведот во истражувањето на општествената одговорност на граѓаните е истражување на чувството на граѓанство и на ставовите на граѓаните за распределба на одговорноста меѓу државата, деловниот и граѓанскиот сектор, за тоа што е одговорност на граѓаните, за алтруизмот и како може да се решат општествените потреби и кои се ставовите за начините на учество на граѓаните. Во ова истражување за првпат е вклучена и одговорноста за зачувување на животната средина.

1. Граѓанска припадност

Прашањето за чувство на припадност најпрво кон државата или друга (етничка) група е показател на развојот на општествената и на политичката култура.

Графикон 1. 1. Чувство на припадност најпрво кон државата или кон сопствената етничка група

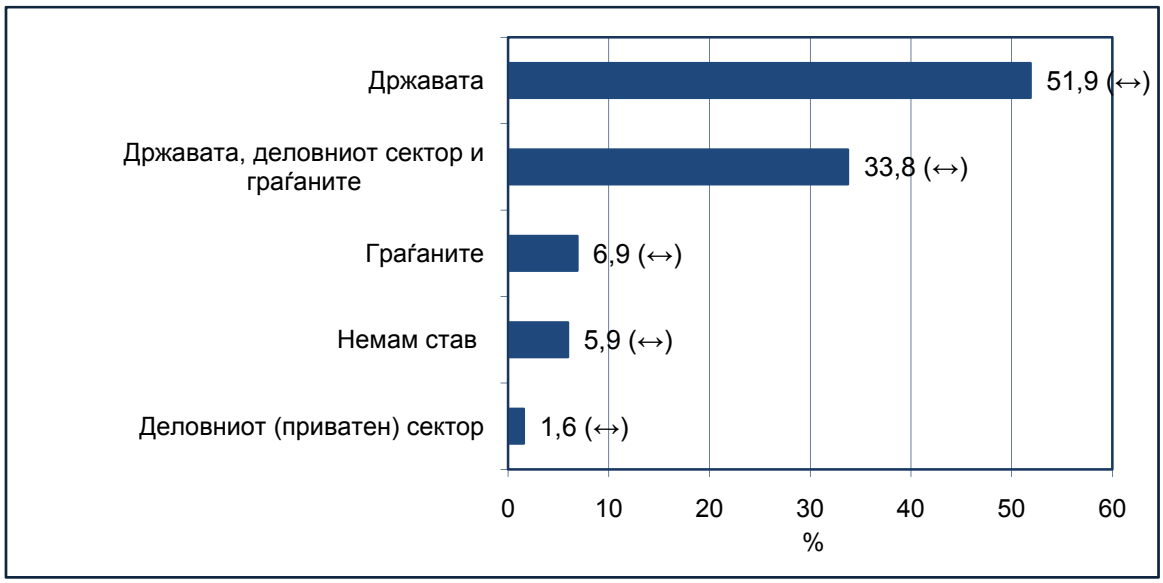
Чувството на припадност најпрво кон државата (македонски државјанин/граѓанин) го имаат 61,1 % од граѓаните, а на припадност најпрво кон сопствената етничка група го имаат 36,2 % од граѓаните. Чувството на припадност е јасно поврзано со етничкиот идентитет, но и со социо–економските фактори, а помалку со полот. Интересно е дека нема разлики по партиска припадност. Етничките Македонци, како и другите помалобројни етнички заедници имаат појако чувство на македонски државјани/граѓани, односно кај етничките Македонци најпрво како македонски граѓани се чувствуваат 80 %, а најпрво како припадници на сопствената етничка група се чувствуваат 17,5 %. Кај етничките Албанци најпрво како македонски граѓани се чувствуваат 10,6 %, а најпрво како припадници на сопствената етничка група се чувствуваат 86,5 %. Образованието и месечните примања влијаат на чувствата, односно чувството на припадност најпрво кон државата (македонски државјанин/граѓанин) расте со образованието (кај граѓаните со високо образование изнесува 66,2 %) и со висината на месечните примања. Жените повеќе се чувствуваат најпрво како македонски граѓанки.

2. Одговорност за општествените прашања и алтруизам

Истражуван е ставот за распределба на одговорноста за решавање на општествените потреби меѓу трите сектора: државата, деловниот и граѓанскиот сектор.

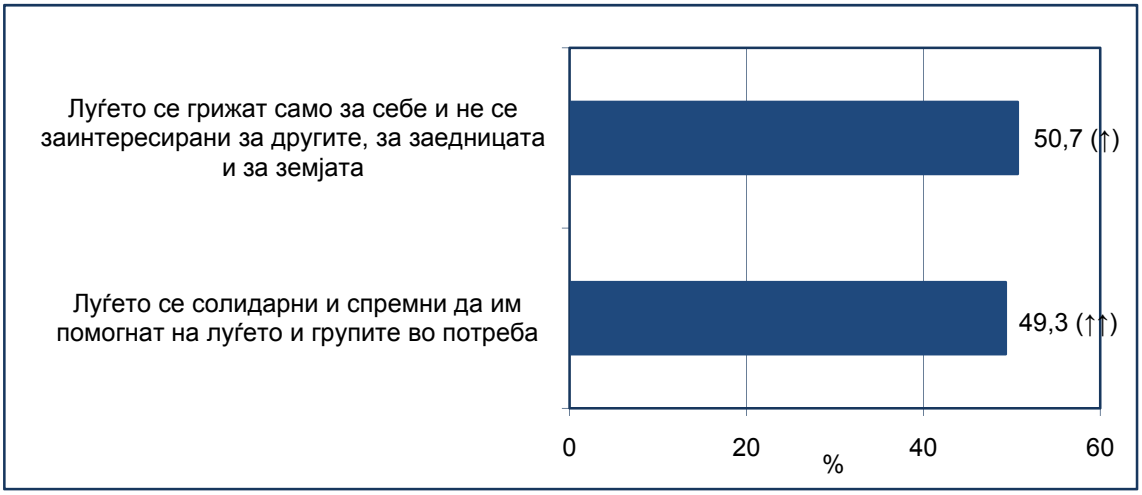
Највисоки очекувања има кон државата (51,9 %), веднаш потоа се очекувањата за заедничка одговорност на трите сектори (33,8 %), пониски кон самите граѓани (6,9 %) или кон претпријатијата (1,6%). Ставовите се непроменети во однос на претходните истражувања.

Графикон 2.1. Кој е најодговорен за поддршка на граѓаните во решавањето на нивните општествени потреби?

Профилот на поддржувачи на одговорноста на различни актери е релативно хомоген. Повисоки очекувања од државата има кај етничките Албанци (61,1 %) и кај граѓаните со незавршено основно образование (65,5 %). Очекувањата за одговорноста на државата опаѓа со висината на месечните примања од 61,8 % на 41,8 %, од најниските кон највисоките примања и обратно, растат очекувањата за заедничка одговорност и одговорност на граѓаните. Овој тренд е забележан и во истражувањето во 2007 година.

Графикон 2.2. Став за алтруизмот (несебична поддршка) на луѓето

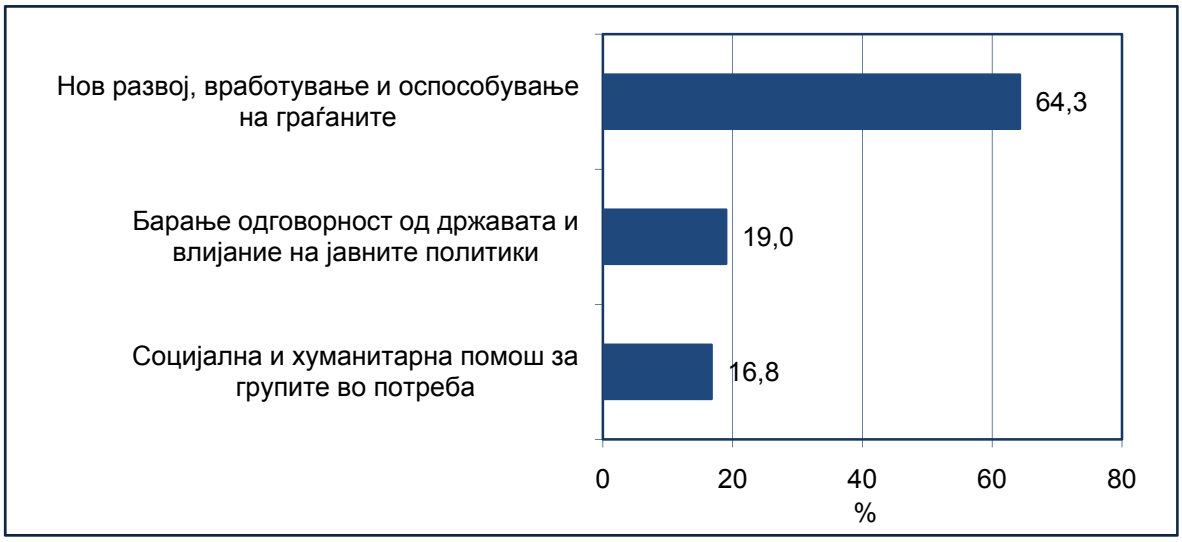
Луѓето се грижат само за себе и не се заинтересирани за другите, за заедницата и за државата е ставот на мнозинство граѓани (50,7 %). Со намалувањето на граѓаните кои немаат став, зголемен е бројот на граѓани кои веруваат во солидарноста на луѓето (49,3 %).

И во ставовите за солидарноста на луѓето има висока хомогеност, со многу мали разлики. Вербата во солидарност расте со возраста од 45,7 % кај младите до 55,9 % кај возрасните граѓани над 65 години. Поголема верба во солидарност имаат граѓаните во руралните заедници (52,7 %), наспроти граѓаните на Скопје (40,6 %). Социо-економскиот статус влијае на вербата во солидарноста: расте од пониските класи (34,7 %), кон повисоките (56,1 %), како и од оние со незавршено основно образование, кон оние со високо образование. Овој тренд е забележан и во истражувањето во 2007 година.

3. Начини на решавање на општествените потреби

Граѓаните се прашани за ставовите како може да се решаваат општествените потреби.

Графикон 3.1. Општествените потреби може да се решат со:

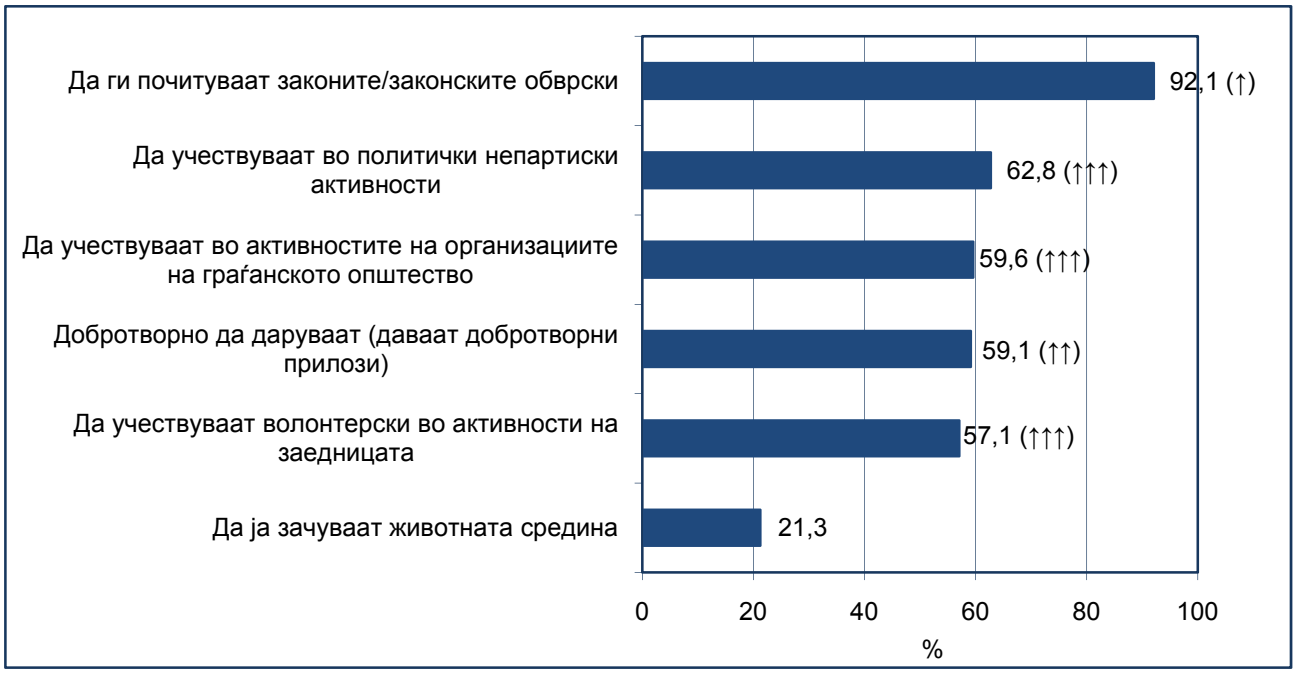

Нов развој, вработување и оспособување на граѓаните е начин на решавање на општествените потреби за мнозинството граѓани (64,3 %). Барање одговорност од државата и влијание на јавните политики е решение за 19 % граѓани, а социјално-хуманитарната помош е решение за 16,8 % граѓани.

Ставовите се хомогени и разлики во ставовите се јавуваат само во образовното ниво. Во социјално-хуманитарната помош повеќе веруваат оние со незавршено основно образование (44,8 %), отколку оние со високо образование (12,3 %). Граѓаните со високо образование, како и повисоките класи, повеќе веруваат во нов развој и барање одговорност од државата. Овој тренд е забележан и во истражувањето во 2007 година.

4. Учество на граѓаните

Графикон 4.1. Граѓаните имаат одговорност:

Највисока одговорност за граѓаните е да ги почитуваат законите (92,1 %). Граѓаните чувствуваат зголемена одговорност за сите прашања во однос на истражувањето од 2007

година. Најниска одговорност граѓаните чувствуваат за зачувување на животната средина (21,3 %).

Постои релативна хомогеност во однос на демографските и социо-економските карактеристики, со мали разлики. Повисока одговорност за политички непартиски активности имаат граѓаните со високо образование (68,4 %), а слично е и со другите ставови за одговорност. Етничките Албанци и граѓаните со исламска вероисповед чувствуваат поголема одговорност за волонтерски активности и добротворно дарување.

Одговорноста за зачувување на животната средина е повисока кај највозрасните (28,2 %), а пониска кај граѓаните со најниски и највисоки примања.

Заклучоци

1. Мнозинството граѓани најпрво се чувствуваат како македонски државјани/граѓани

Чувството на припадност најпрво кон државата (македонски државјанин/граѓанин) го имаат 61,1 % од граѓаните, а на припадност најпрво кон сопствената етничка група го имаат 36,2 % од граѓаните. Припадноста најпрво кон државата е појака кај етничките Македонци и помалобројните етнички заедници, а кај етничките Албанци е појако чувството на припадност најпрво кон сопствената етничка група.

2. Државата сè уште е најодговорна за решавањето на општествените потреби

Мнозинството граѓани (51,9 %) сметаат дека државата е најодговорна за решавањето на општествените потреби. Очекувањата од државата се на минатогодишното ниво.

Профилот на поддржувачи на одговорноста на различни актери е релативно хомоген. Повисоки очекувања од државата има кај етничките Албанци (61,1 %) и кај граѓаните со незавршено основно образование (65,5 %). Очекувањата за одговорноста на државата опаѓа со висината на месечните примања од 61,8 % на 41,8 % од најниските кон највисоките примања и обратно, растат очекувањата за заедничка одговорност и одговорност на граѓаните.

3. Поврзаност на чувството на припадност, очекувањата од државата, етничките и социоекономските карактеристики

Поголемото чувство на припадност најпрво кон сопствената етничка група кај етничките Албанци може да е поврзано со нивните поголеми очекувања од државата и социјалната и економската состојба. Може да се претпостави дека јакнењето на чувството на припадност кон државата е поврзано со исполнување на очекувањата, пред сè во социо-економската сфера.

4. Доминантна етатистичка политичка култура

Високите очекувања кон државата, со пониски очекувања од самите граѓани и скоро отсуство на очекувања од деловниот сектор, оди во прилог на етатистичката култура, како остаток на државниот социјализам, односно мала јавна поддршка на устројување на Македонија како либерално-демократски уставен систем. Малата поддршка за поинакво устројување на Македонија е одразена и во отсуството на идеолошки разлики во однос на улогата на државата, граѓаните и приватниот сектор, меѓу симпатизерите на политичката десница и левицата во Македонија. Ова е без промена во однос на истражувањата од 2004 година и од 2007 година.

5. Зголемена верба во солидарноста на луѓето

Вербата во солидарноста на граѓаните е зголемена на 49,3 % од 39,3 % во 2007 година и од 26,4 % во 2004 година. Но, сè уште мнозинството граѓани верува во себичноста на луѓето.

6. Нов развој и барање одговорност од државата – решение на општествените проблеми

За тоа дека нов развој, вработување и оспособување на граѓаните се решение за проблемите, постои висока согласност. Ваквите ставови на јавноста се стабилни и може да бидат поддржувачки за поголемо внимание на новиот развојот наспроти социјалната помош.

7. Расте перцепцијата за сопствената граѓанска одговорност и за учество

Расте свеста за сопствената граѓанска одговорност и за учество (партиципација), иако сè уште доминираат очекувањата од државата. Среден или значаен пораст имаат ставовите за одговорност во учество во непартиски политички активности, активности на организации на граѓанското општество, добротворно дарување и волонтерски активности во заедницата.

8. Граѓаните неодговорни за зачувување на животната средина?

Големо мнозинство од 78,7 % граѓани не чувствуваат одговорност за зачувување на животната средина.

9. Зголемени јазовите меѓу ставовите за граѓанската одговорност и реалното учество на граѓаните во активности во кои се демонстрира таа одговорност

Зголемени се јазовите меѓу изјавите за граѓанска одговорност и реалноста, освен во делот на јавниот дух.

Иако има подобрувања на двете страни - и во перцепцијата за сопствена граѓанска одговорност (види го заклучокот бр. 7) и во известеното учество во непартиски политички активности, вклученост во организациите на граѓанското општество, во волонтерски активности во заедницата, како и во исполнувањето на општествените обврски (плаќање данок, јавен превоз, комунални услуги), заради поголемиот напредок во чувството на одговорност за овие прашања, јазовите се зголемени.

Во просек, параметрите за граѓанска одговорност се зголемени за 15 % (од 51,1 % на 66,2 %), додека во конкретни показатели за истите работи за околу 10 % (од 37,8 % на 48,1 %).

Табела I. 1. Јаз меѓу ставовите и реалноста за граѓанската одговорност и учеството

	Одговорност за	Показател
Јавен дух	92,1 %	90,8 %
Учество во непартиски политички активности	62,8 %	25,3 %
Вклученост во организациите на граѓанското општество	59,6 %	26,1 %
Доброволна активност во заедницата	57,1 %	27,4 %
Добротворно давање	59,1 %	70,9 %

Големи се јазовите меѓу ставовите за одговорноста и реалното учество во политички непартиски активности (62,8 % и 25,3 %), вклученоста во граѓанските организации (59,6 % и 26,1 %) и вклученоста во доброволна активност во заедницата (57,1 % и 27,4 %).

Големо приближување (речиси изедначување) постои само кај јавниот дух (92,1 % и 90,8 %), односно покрај малку зголеменото чувство на одговорност за почитување на законите (јавен дух), има големо подобрување и во конкретното исполнување на дел од тие обврски (од 74,2 % на 90,8 %). Секако и двата показатели се на ниво на изјави, кои во реалноста се веројатно доста помали, но тука не се истражувани/проверувани.

Кај добротворното давање исто така има голем јаз, иако во обратна насока (помало чувство за одговорност, наспроти изјавено учество во добротворно давање).